

Saksprotokoll/Referat

Utvalg: Kirkelige arbeidsutvalg
Møtedato: 29.09.2014
Sak:

REFERAT FRA ARBEIDSMØTE I KIRKELIGE ARBEIDSUTVALG

Arkivsak: 12/2138
Tittel: NOU 2014:2 – HØRING LIK OG LIKSKAP

Tilstede:

*Arbeidsutvalgets medlemmer: Nils-Arthur Kvalnes og Gunhild Falch
Forfall: Solveig Spilling Bakkevig.*

Fra adm.: Tove K. Hansen, kirkeverge

Vi viser til Kulturdepartementets høringsbrev av 22.april 2014 der vi inviteres til å uttale oss om forslagene i *NOU 2014:2, Lik og likskap.*

Saken har vært behandlet i Alstahaug kirkelige arbeidsutvalg 12.09.14 og i Alstahaug kirkelige fellesråd 19.09.14 hvor følgende ble vedtatt:

VEDTAK:

På grunnlag av innspill og kommentarer fra KA, og drøftinger i fellesrådet 19.09.2014, ber fellesrådet kirkevergen i samråd med arbeidsutvalgets medlemmer å utforme høringsuttalelse på vegne av Alstahaug kirkelige fellesråd innen høringsfristen 1. oktober.

Arbeidsutvalget vil på denne bakgrunn legge fram høringssvar fra Alstahaug kirkelige fellesråd som følgende:

Alstahaug kirkelige fellesråd viser til KA – Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjons utkast til høringssvar som vedlagt.

Fellessrådet imøtegår KA`s synspunkter i sitt høringsutkast, men vil særlig bemerke følgende punkter:

Gravplassforvaltningen overtar NAVs ansvar for betaling av transport av kiste til krematorium.

Vi vil uttrykke særlig bekymring for Kulturdepartementets forslag til dette punktet vedr. økonomi.

Dette vil påføre små kommuner med lange avstander til nærmeste krematorium store ekstrakostnader, og vi er redd for at dette ikke vil bli kompensert gjennom statlige/kommunale midler i sin helhet.

For vår del er nærmeste krematorium i Bodø eller Steinkjer, hhv. 4 og 5 timers kjøring herfra og for øyene i prostiet vårt tar det ytterligere lengere tid, som først må via ferge før de for eksempel kommer til Alstahaug og skal videre.

Vi vil derfor understreke KAs forslag: «KA foreslår derfor at en avventer denne omleggingen av NAVs støtte til båretransport inntil det er etablert ordninger som gir trygghet for fellesrådenes økte kostnader blir kompensert på en tilfredsstillende måte».

Ansvar for behandling av søknader om askespredning overtas av den lokale gravferdsmyndighet.

Vi er svært skeptisk til denne ordningen. Vi mener at denne oppgaven fortsatt bør ligge hos Fylkesmannen.

Det åpnes for gravlegging i kolumbarium og askespredning på gravplass.

Vi er svært skeptisk til ordning med askespredning på gravplass. Hvordan skal det fungere? Er det da tenkt i for eksempel blomsterbed på gravplass?

Det bør ikke være askespredning på en plass hvor folk ferdes av besøkende eller av gravplassbetjening for eksempel på et område som skal jevnlig bør klippes.

Dersom dette skal gjennomføres, må det være opptil den enkelte gravmyndighet å avgjøre om en skal ha slike ordninger på stedet. Det er ikke alle plasser det foreligger mulighet for å gjennomføre en slik praksis.

Økonomiske forhold

Vi vil særlig understreke KAs synspunkt her, og vil i tillegg tilføye at det er viktig at fellestrådene får kompensert for økte utgifter som følge av det nye lovforslaget.

Med vennlig hilsen
Alstahaug kirkelige fellestråd

Tove K. Hansen
Kirkeverge/sekr.

Nils-Arthur Kvalnes (sign.)
Leder

Gunhild Falch (sign.)
nestleder

Vedlegg: KA – Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjons høringsutkast.

Tove Hansen

Fra: Bjarne Kjeldsen <bjarne.kjeldsen@ka.no>
Sendt: 17. september 2014 15:00
Til: Tove Hansen
Emne: Høring Lik og Likskap
Vedlegg: Sak KA 43-14 Vedlegg 1 - Utkast til høringssvar fra KA.docx; Dokument3.docx

---

Denne epost har blitt kontrollert for virus av Serit
This e-mail has been scanned for viruses by Serit

Høring fr Kulturdepartementet om NOU 2014: 2 Lik og likskap. Om betaling for kremasjon, gravlegging og grav

Utkast til hørings svar fra KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon

Vi viser til Kulturdepartementets høringsbrev av 22. april 2014 der vi inviteres til å uttale oss om forslagene i *NOU 2014 2014:2, Lik og likskap*. KA er en medlemsorganisasjon for bl.a. alle de kirkelige fellesrådene. Gjennom gravferdsloven er fellesrådene tillagt det lokale forvaltningsansvaret for gravplassene. Utredningens forslag vil medføre betydelige konsekvenser for disse lokale gravferdsforvaltningene.

Innledning

Utredningen har et hovedfokus på egenbetaling, festeavgifter og andre økonomiske forhold for den av de pårørende som er ansvarlig for gravferden. Gjennom endringene i gravferdsloven i 2011 ble det understreket at alle innbyggere skal ha et mest mulig likeverdig gravferdstilbud. På tross av dette ble ulike økonomiske vilkår ved valg av gravleggingsform videreført. Utredningen "Lik og likskap" understreker at et likebehandlingsprinsipp mellom ulike gravferdsformer også må betyde noe på det økonomiske området. KA gir sin klare støtte til dette hovedanliggendet i høringsnotatet om at valg av gravferdsform i utgangspunktet ikke skal medføre ulike kostnader for de ansvarlige for gravferden.

Utredningen understreker gravferdsforvaltningens rolle som tilbyder av et offentlig finansiert, likeverdig og landsdekkende tjenestetilbud for alle innbyggere. KA gir sin tilslutning til disse premisene for et allment gravferdstilbud med økt vektlegging på innbyggernes rettigheter. Vi tror at de kirkelige fellesrådene på dette området både har motivasjon og gode forutsetninger for å utføre et offentlig oppdrag i tråd med gravferdslovens forutsetninger. Utredningen er tydelig på at de endringene som foreslås vil gi økte kostnader for de kirkelige fellesrådene. KA viser til dette, og vil understreke behovet for tiltak som bidrar til at fellesrådene får økonomiske ressurser som gjør de i stand til å tilby likeverdige gravferdstilbud over hele landet.

Utredningens prinsipielle utgangspunkt

I kapittel 5 presenterer utvalget seks prinsipper for den offentlige gravferdsforvaltningen. De tre første tar utgangspunkt i NOU 2006:2 *Staten og Den norske kirke*. De tre siste har utvalget lansert som viktige for utviklinga videre. Prinsippene synliggjør verdiene utvalget legger til grunn for utredningens forslag og prioriteringer. Dette gjør det mulig å forholde seg mer direkte til de overordnede politiske og verdimeslige dimensjonene ved utredningens forslag. Samtidig blir det enklere å bedømme hvorvidt forslagene fremstår formålstjenlige sett i forhold til de hensynene utvalget uttaler å ivareta.

KA vil uttrykke stor tilfredshet med denne prinsipielle tilnærmingen til de spørsmålene som utredningen omhandler. Vi vil likevel peke på at flere av utvalgets forslag vanskelig kan avledes direkte av de uttalte prinsippene, men vil mer følge av utvalgets tilnærming til sitt mandat der hensynet til likhetstanken og den enkelte innbygger settes i fokus. Det kunne vært naturlig å gi denne tilnærmingen en tydeligere prinsipiell forankring, sett i sammenheng med utredningens øvrige førende

prinsipper. På noen punkter i utredningen settes innbyggernes krav om likebehandling opp mot gravferdsforvaltningenes mulighet til å utøve en mer selvstendig lokal politikk innenfor sitt ansvarsområde. KA savner en tydeligere drøfting rundt denne mulige spenningen.

Prinsipp 1 Kremasjon og gravlegging er et offentlig ansvar og skal være uten kostnad for de etterlatte

Den offentlige gravferdsforvaltningen har lang tradisjon i Norge. Helt siden den første lovreguleringen på 1800-tallet har den enkelte innbygger rett til en verdig gravlegging uavhengig av personlig økonomi og status vært et sentralt anliggende. Slik sett har den offentlige gravferdsforvaltningen vært en viktig del velferdsstatens ivaretagelse av innbyggerne. Økt likestilling mellom kiste- og urnegravlegging er i lys av dette en ønsket videreutvikling av denne tradisjonen. Sett i sammenheng med prinsipp 3 og gravferdslovens faneparagraf blir bortfallet av kremasjonsavgiften også en sikring mot diskriminering av de som velger kremasjon ut i fra en tros- eller livssynsmessig begrunnelse.

2 Gravplasser er allmenne og bør bli forvaltet slik at ordningene i hovedsak er felles for alle

I utdypingen av dette prinsippet tar utvalget til orde for at gravplassen er et sted hvor ulike uttrykk for individuell livstolkning skal få komme til uttrykk og stå side ved side. Det vises og til at gravferdsforvaltningene har mulighet - men ikke plikt, - til å reservere deler av gravplassen til medlemmer av enkelte trossamfunn. KA støtter denne vektleggingen på gravplassens et felles minnested der en begrenser segregering mellom ulike grupper. Gravplassene bør derfor tilrettelegge for individuelle ønsker i tråd med ulike tradisjoner, samtidig som det uttrykker en enhet som favner mangfoldet. Vi vil likevel peke på at behovene og de lokale forholdene varierer så mye at det må være rom for de løsninger forvaltningene og ulike grupperinger sammen finner hensiktsmessige.

3 Forvaltningen skal så langt som mulig legge til rette for at gravlegging skal skje med respekt for personlig livssyn og i tråd med føringene til vedkommende livssynssamfunn

Etter det KA erfarer har forvaltningene kommet langt når det gjelder å tilrettelegge for gravlegging tilpasset ulike tro- og livssyn. Etter endringene i gravferdsloven som trådte i kraft i 2011 har dette fått økt oppmerksomhet, blant annet gjennom de lokale møtene med tros- og livssynssamfunnene.

Med revisjonen av gravferdsloven har tros- og livssynssamfunnene fått en betydning som premissleverandør for tilrettelegging som kan gå noe på bekostning av ønsker som mer springer ut av en individuell livstolkning. Et eksempel på dette er § 23 i gravferdsloven der gravferdsmyndighetene pålegges å gjennomføre årlige kontaktmøter med representanter for tros- og livssynssamfunn som er virksomme på stedet. KA har anbefalt at slike kontaktmøter også gjennomføres med andre instanser som kan gi verdifulle innspill for å utvikle et tilrettelagt gravferdstilbud.

Aktuelle instanser er gravferdsbyrå, eldreråd, brukerorganisasjoner, relevante fagmiljøer mv. Formuleringen i prinsipp 3 vektlegger det individuelle perspektivet, samtidig som det framhever betydningen som tros- og livssynsamfunnenes praksis kan ha for den enkelte. Utvalget foreslår at gravferdslovens faneparagraf endres fra «Gravlegging skal skje med respekt for avdødes religion eller livssyn» til «Gravlegging skal skje med respekt for avdøde». Slik KA leser utredningen er det kun i dette forslaget prinsipp 3 blir anvendt. En slik endring vil kunne styrke individets rettigheter og bidra til å bygge ned et unødig skille mellom generelle, personlige forhold og behov som følger av tilhørighet til et bestemt livssynssamfunn.

4 Lovgivningen skal likestille gravferdsformene

KA mener dette er et tjenlig prinsipp, og ser forslaget om bortfall av kremasjonsavgift som en naturlig følge av dette. Alle skal ha rett til og like muligheter til å gravlegges enten i kistegrav eller urnegrav i egen kommune.

Selv om lovgivningen skal likestille gravferdsformene, mener KA det er viktig å fastholde fellesrådenes mulighet å utforme anlegg og tjenestetilbud som tar hensyn til kvalitet, tekniske/naturmessige forhold, ressurs-hensyn og andre lokale forhold. Dette er en viktig grunn til at KA ikke støtter forslaget om at kommunen skal fastsette vedtektene for gravplassene i kommunen.

5 Et menneske får én grav

Gravplassen og de dødes levninger har ulik betydning i ulike kulturer, og praksis og tradisjoner har vært i endring gjennom historien. Som følge av at Norge har blitt et flerkulturelt samfunn finner vi svært ulike oppfatninger rundt slike spørsmål i befolkningen. Vi kan se tendenser til endringer i gravferdstradisjoner som følge økt mangfold, men det er fortsatt for lite kunnskap om hvilke følger dette får for lokal gravferdspraksis og hvordan vi best skal imøtekomme endringene. Et eksempel er ønske om deling av asken i en urne på flere gravsteder. Dette er ikke en uvanlig praksis i deler av verden, men er ikke tillatt i Norge. KA vil ikke ta til orde for et radikal frislipp av dagens klare binding mellom avdødes levninger og ett gravsted, men vi mener likevel at grunnlaget for prinsipp 5 er for svakt begrunnet som et grunnleggende prinsipp. Vi erfarer at en dagens lovgivning på området i stor grad er et uttrykk for en tradisjonell norskforestillingsverden knyttet til gravferd. Det samme gjør seg gjeldende når det gjelder askespredning og krav til sammenfall mellom inskripsjon på gravminne og innhold i grav. Vi stiller spørsmål om det prinsipp 5 er et bærekraftig prinsipp for framtidige utfordringer. Det er mye som taler for at prinsippet vil bli til hinder for et tilpasset tilbud for deler av befolkningen, og at det derfor vil kunne være til hinder for ivaretagelsen av den overordnede bestemmelsen om at gravlegging skal skje med respekt for avdøde.

6 Med tida blir grava slette og gravminnet tatt bort

Ut fra driftsmessige hensyn og arealbehov anerkjenner KA anliggendet bak prinsipp 6. Vi stiller oss likevel noe spørrende til at disse hensynene skal uttrykkes så kategorisk at det er til hinder for ønsker om at graver skal kunne bevares i lang tid. Dagens forskrift sier bl.a. at gravplassforvaltningen har ansvar for å ta vare på det kollektive minnet ved å verne graver etter gravferdsforskrifta § 27. Forskrifta omtaler

følgende grunner til vern: «alder, at det representerer en stilhistorie, har et lokalt særpreg i form eller materialbruk, gir uttrykk for en interessant personalhistorie eller er unikt». Disse hensynene for vern er neppe uttømmende, og det er derfor ikke ønskelig å begrense adgangen til vern av graver og gravminner mer enn nødvendig. KA foreslår derfor at prinsipp 6 ikke blir et overordnet prinsipp for gravplassforvaltningen.

KAs synspunkter på hovedforslagene

1) Kremasjonsavgiften fjernes.

KA støtter utredningens forslag om at kremasjonsavgiften fjernes for å bidra til likeverdige økonomiske vilkår ved valg av gravferdsform. Vi viser her til KAs høringssvar i 2010 til forslag til endringer i gravferdsloven der vi bl.a. uttalte: «KA støtter normaliseringen av kremasjon som gravferdsform gjennom den foreslåtte endringen i § 10. Vi ønsker i tillegg at kistebegravelse og kremasjon likestilles i økonomisk forstand, slik at retten til fri grav ble utvidet til også å omfatte rett til kremasjon uten avgift. Det er avgjørende at de pårørende opplever at de to gravferdsformene oppleves som likeverdige, og at økonomiske forhold ikke skal ha betydning for et valg der følelser og tradisjoner spiller stor rolle.»

2) 20 års fri grav til alle. Ved gravlegging i festet grav gis 20 avgiftsfrie år
Dagens gravferdslov og -forskrifter innebærer fri grav uten betaling ved valg av ny grav i egen kommune. Hvis en derimot velger gravlegging i allerede festet grav er det anledning til å opprettholde festeavgiften. Denne praksisen oppleves av mange som vilkårlig og urimelig, og mange felleråd har vurdert å etablere en praksis i tråd med utredningens forslag om at det ved gravlegging i festet grad gis 20 avgiftsfrie år. Usikkerhet for de økonomiske konsekvensene har imidlertid bidratt til flertallet av de lokale gravferdsforvaltningene har videreført gjeldende praksis. Utredningens forslag bidrar til en ønsket juridisk klargjøring og vil bidra til at det etableres mer felles rammer for praktisering av bestemmelsene om festeavgifter. Utredningen peker også på de økonomiske konsekvensene av en slik omlegging. Forutsatt at fellerådet sikres en økonomisk kompensasjon i tråd med inntektsbortfallet er KA positiv til utredningens forslag om bortfall av adgangen til å ta festeavgift ved gravlegging i en allerede festet grav.

3) Retten til fri grav knyttes ikke til bostedskommune

Dagens lovgivning gir rett til fri grav i avdødes bostedskommune. Ved gravlegging i en annen kommune vil de pårørende normalt måtte betale for kostnadene ved gravlegging. Retten til fri grav i 20 år vil normalt også bortfalle. Utredningen foreslår å gi større frihet til å velge sted for gravlegging uten at det skal gi de pårørende større utgifter. Gravferdsforvaltningen i bostedskommunen vil i stedet måtte betale utgiftene til vedkommende gravferdsforvaltning der gravlegging skjer. Utredningen presiserer at gravferdsforvaltningene i bostedskommunen eller i ønsket gravleggingskommune ikke kan reservere seg et slikt ønske fra den som er ansvarlig for gravferden.

KA er positiv til dette forslaget om å gi de pårørende større rettigheter og fleksibilitet mht valg av kommune for gravlegging. Vi vil likevel understreke at dette vil gi økte utgifter for de lokale gravferdsforvaltningene. I tillegg vil det kunne gjøre det noe vanskeligere å planlegge framtidig behov for gravplasser i en kommune. Det er også

grunn til å understreke at kostnadene for gravlegging er forskjellige mellom de ulike gravferdsforvaltningene. Dette skyldes bl.a. svært ulike kostnader til nødvendig gravplassareal og utgifter til etablering av nye felt for gravlegging. Vi er derfor noe usikker på om endret lovgivning på dette området kan gi noen urimelige og utilsiktede konsekvenser som ikke er tilstrekkelig omtalt. KA vil derfor anmode om at staten har et en særlig oppmerksomhet på å følge utviklingen på dette området, og at det vurderes statlige tiltak som kan begrense eventuelle urimelige eller utilsiktede konsekvenser. Det bør bl.a. vurderes om det i forskriften til gravferdsloven kan åpnes for hjemmel til å søke departementet om adgang til å reservere seg mot plikten til å sørge for gravlegging av de som ikke er bosatt i kommunen i særlige tilfeller pga plassproblemer e.l. I slike tilfeller vil det kunne settes som vilkår at utenbygdsboende likevel skal få tilbud om urnegravlegging.

4) Samme festeavgift for alle graver i samme kommunen

Dagens lovgivning har gitt grunnlag for at det i noen kommuner er ulik festeavgift for kistegraver og for urnegraver. Begrunnelsen for dette vil normalt være at urnegraver er mindre plasskrevende. Det er også eksempler på ulik festeavgift mellom ulike gravplasser ut fra særskilte lokale forhold. Ulik festeavgift mellom ulike gravplasser/-felt kan f.eks. skyldes høyere festeavgift på felt med en særskilt utforming e.l. KA er i utgangspunktet positiv til mere standardiserte og forutsigbare ordninger for festeavgift, og på denne bakgrunn er vi positive til dette forslaget. Vi erfarer likevel at differensierte festeavgifter kan brukes som virkemiddel for å finansiere nyskapende tiltak (f.eks. kolumbarier eller navnet minnelund med minnesmerke) og for å kunne tilby gravlegging i områder som ellers vanskeligere kan realiseres av økonomiske grunner. Differensierte avgifter kan også være aktuelt ved spesielle jordforhold eller ved felt med spesielle kulturminneverdier. Differensierte festeavgifter kan derfor bidra til mer nyskapende eller tilrettelagte tiltak, samtidig som det muliggjør en mer moderat festeavgift for flertallet av festerne. KA ønsker derfor at det gis åpning for ulikt nivå for festeavgift i en kommune når det foreligger særlig angitte grunner.

5) Gravplassforvaltningen overtar NAVs ansvar for betaling av transport av kiste til krematorium

Dagens ordning med NAV-støtte til bæretransport ved kremasjon bidrar å redusere den økonomiske forskjellen mellom kistebegravelse og kremasjon. Det er derfor avgjørende at en slik ordning med utgiftsdekning for bæretransport ved kremasjon opprettholdes. Dette bidrar også til å gi et mer likeverdig tilbud over hele landet. Utvalget foreslår at fellesrådet overtar NAVs ansvar for å dekke utgiftene til betaling av transport. Et slikt forslag vil etter utvalgets mening bidra insentiver til en mer samfunnsøkonomisk løsning for bæretransport og bruk av krematorier. KA har forståelse for dette argumentet, og vi tror fellesrådene har forutsetninger for å forvalte en slik ordning på en god måte. Vår bekymring er likevel at en slik omlegging vil påføre mange små kommuner med lange avstander til nærmeste krematorium store ekstrakostnader. Vi frykter at dette forslaget derfor vil gi urimelige økonomiske konsekvenser for mange kommuner. KA foreslår derfor at en avventer denne omleggingen av NAVs støtte til bæretransport inntil det er etablert ordninger som gir trygghet for fellesrådenes økte kostnader blir kompensert på en tilfredsstillende måte.

6) Fylkesmannen overtar bispedømmerådets rolle som statlig myndighet og ankeinstans

Bispedømmerådene er i dag klageinstans og godkjenningsmyndighet i saker som etter gravferdsloven avgjøres av fellesrådet. En slik generell rolle som klageinstans og overordnet myndighet har ikke bispedømmerådet etter kirkeloven. Der kommunen er gravferdsmyndighet overtar Fylkesmannen bispedømmerådets rolle i gravferdsloven. Utvalget foreslår at dagens myndighet som er lagt til bispedømmerådet blir overført til Fylkesmannen. KA har forståelse for de argumenter som taler for en slik overføring, bl.a. ut fra ønsket om å unngå at saker både behandles av Fylkesmann og bispedømmerådet i samme fylke (i de tilfeller det gjort avtale om kommunalt gravferdsansvar). KA vil likevel understreke at vi anerkjenner at bispedømmerådet kan ivareta sin rolle på gravferdsområdet på en måte som sikrer likeverdighet for alle innbyggere, uavhengig av bl.a. tro og livssyn. KA støtter likevel utredningens forslag om at oppgavene legges til Fylkesmannen, bl.a. ut ifra at Fylkesmannens erfaring fra tilsvarende rolle der kommunene har et offentlig ansvar. Behovet for et sterkt fagmiljø og spesialisering gjør at vi er positive til utvalgets forslag om at oppgavene legges samlet til ett fylkesmannsembete. Mange gravplasser er plassert ved kirke, og mange tiltak på gravplassene kan få konsekvenser for kirkebyggene og kirkens omgivelser. Det er derfor ønskelig at biskopen gis anledning til å uttale seg i større saker som kan berøre kirkebygg.

7) Ansvar for behandling av søknader om askespredning overtas av den lokale gravferdsmyndighet.

KA støtter forslaget om at lokal gravferdsmyndighet behandler søknader om askespredning. Dette forutsetter imidlertid at det gis klarere sentrale føringer for vilkår for godkjenning, sted for askespredning, dokumentasjon mv.

8) Det åpnes for gravlegging i kolumbarium og askespredning på gravplass.

KA støtter forslaget om at det åpnes for flere gravleggingsformer, slik som f.eks. kolumbarium og askespredning på gravplass. I forlengelsen av dette vil det også være grunn til å vurdere en åpning for gravlegging av aske uten urne.

Økonomiske forhold

Der utredningen foreslår endringer som vil påføre gravferdsforvaltningene vesentlig økte utgifter ligger det føringer for at dette skal kompenseres gjennom tilsvarende økninger i overføringene fra kommunen. Utredningen tar til orde for en todeling av kommunens budsjettvedtak om bevilgninger til kirkelig fellesråd: Ett for kirkelig virksomhet etter gravferdslovens § 15, og ett for gravferdsforvaltningen. Formålet med en slik todeling er å tydeliggjøre kommunenes økonomiske ansvar og fellesrådenes særskilte, todelte rolle. KA tror at en slik todeling vil kunne bidra til å avklare fellesrådets rolle, og kan bidra til at tilliten til dagens ordning med fellesrådet som gravferdsmyndighet opprettholdes. Vi frykter imidlertid at en slik omlegging vil kunne medføre lavere bevilgninger til kirkelige formål når det skje samtidig som utgiftene til gravferdsvirksomheten vil øke betydelig.

KA forutsetter at lovgivning, overføringene til kommunene og departementets tiltak for øvrig bidrar til å tydeliggjøre kommunenes økonomiske ansvar for både kirkelige formål og gravferdsvirksomhet. Det er videre avgjørende at økte kostnader på gravferdsområdet ikke dekkes ved lavere bevilgninger til kirkelige formål, men gjennom økte bevilgninger fra kommunene. KA vil understreke at fjerning av kremasjonsavgiften vil kunne føre til økt andel som velger kremasjon. Videre vil antall

kremaasjoner kunne variere en del lokalt fra år til år. Det samme vil kunne gjelde antall avdøde som gravlegges utenfor hjemkommune. Bortfall av avgifter kan påvirke folks valg av gravferdsform. Dette kan gi et mer uforutsigbar situasjon og utgiftsnivå, særlig i mindre kommuner. For de aller minste kommunen kan avgiften for en enkelt kremaasjon eller en regning for en gravlegging i annen kommune utgjøre en betydelig utgift.

Avsluttende merknader

Gravferdssektoren er i sin karakter preget av sterke tradisjoner, og det kjennetegner dagens gravferdsforvaltningen at de har kompetanse og bevissthet til å forvalte disse tradisjonene på en verdig måte. Samtidig har de vist evne til å møte nye tradisjoner og praksis på en åpen måte. I kap 3 skriver utvalget bl.a. følgende: *«Utvalet legg til grunn at norsk gravferdspraksis vil endre seg over tid – og vil ta opp i seg praksis og førestillingar frå andre land og frå livssynssamfunn utanfor Den norske kyrkja. Utvalet meiner at gravferdslova og gravferdsforvaltninga bør leggje til rette for ein variert praksis, og at rolla deira ikkje er å verne særlege norske tradisjonar. Det kan likevel vere ein verdi at endringar på dette området tek tid.»*

Dette avsnittet kan leses på en måte som innebærer at gravferdsforvaltningen ikke har i oppgave å forvalte norske gravtradisjoner og –skikker. Vi vil understreke at disse tradisjonene ofte er bærere av folks alminnelige holdninger om verdighet og trygghet i møte med sorg og død. Det bør derfor være et kjennetegn ved gravferdsforvaltningen at de er tradisjonsforvaltere. En slik rolle vil midlertid ikke stå i motsetning til muligheten for å tilby et verdig tilbud for de som representerer andre tradisjoner og praksis. Forankring i egen tradisjon kan heller være en ballast og en ressurs i møte med nye skikker og praksis.

Dersom en forslagsendring ikke er kommentert stiller KA seg bak endringsforslaget. Endringer som synes særlig viktige eller som KA ikke ønsker innført blir kommentert.

Gravferdslova

§ 1 Grunnleggende bestemmelser

Lik skal enten gravlegges i kistegrav eller kremeres.

Forslagene synes formålstjenlige og bygger opp under viktige prinsipper om likebehandling og respekt uavhengig av bakgrunn og livstolkning. Å fjerne første ledd andre setning til fordel for foreslåtte formulering vil favne dagens praksis bedre og gi økt rom for tilpasninger til senere utvikling.

§ 6 Rett til grav

Annet ledd her kan bli krevende å håndtere for en del fellesråd. Det bør komme frem at forvaltningene bør ha mulighet til å avgjøre hvilken gravplass i eget fellesrådsområde utenbygdsboende eventuelt kan gravlegges på og hva slags type graver det er mulighet til å stille til disposisjon. Fra et forvaltnings synspunkt vil det være ønskelig at man også kunne stille et krav om at utenbygdsgravlegginger kun kunne tilbys etter kremasjon. Etter annet ledd, første setning ønsker KA derfor følgende formulering «*Kirkelige fellesråd kan stille vilkår for tillatelsen*»

Forslaget til bestemmelsen i denne paragrafens siste ledd, om gravplassforvaltningens plikt til å sørge for transport til krematorium, er ikke KA beredt til å stille seg bak foreløpig. Konsekvensene dette vil kunne få, særlig for de minste fellesrådene, er vanskelig å overskue. Vi mener det er nødvendige å utrede denne og andre mulige modeller nærmere før dette regulerer i lov.

§ 19 Regler om fri grav

Det følger noen problemer med forslaget til ny bestemmelse i denne paragrafens andre. Der fredningstiden på en grav er lengre enn 20 år vil ikke gravleier ha samme mulighet til å gjenbruke graven som der frigravsperioden og fredningstiden er den samme. Her utfordres prinsippet om likestilling mellom gravferdsformene siden man kan gravlegge urner i en grav før fredningstiden er ute.

§ 20

Skal man trekke likestillingsprinsippet langt representerer åpner denne paragrafen for en skjevhet mellom kistegravlegging og kremasjon.

§ 20a

Vi har lite erfaring med hvordan askespredning utfordrer omgivelser, forvaltninger og andre instanser. Reguleringen av askespredning slik den fremstår i de to siste leddene her synes detaljerte i en grad som fremstår noe overdrevet i en lov men formålstjenlig i forskrift. KA foreslår at de to siste leddene erstattes med «Departementet fastsetter nærmere bestemmelser i forskrift» eller tilsvarende.

§ 21

KA registrer med tilfredshet at utvalgets forslag om at kommunen fastsetter vedtekter ikke har blitt tatt opp i forslaget til lovendringer.

§ 21a

Jf kommentaren til § 19 bør fellesrådet dersom særlige hensyn tilsier det kunne sette leieprisen opp eller ned , enten for å kompensere for særskilte utgifter eller ulempe for gravleier.

Forskrift til gravferdslova

§ 1

Her bør det også komme inn en formulering om krematoriene

§ 13

Av hensyn til omdanning bør det utredes om det under gitte omstendigheter kan være forsvarlig å operere med mindre enn 80 cm jordoverdekning.

§ 14

Av hensyn til fleksibilitet når det gjelder anvendelse av tilgjengelig gravplassareal bør det utredes om det under gitte omstendigheter kan være forsvarlig å operere med mindre enn 50 cm jordoverdekning.

§ 15a

Vr regulering av kolumbarium bør formuleringen om «livssynsnøytral» utforming erstattes med «livssynsåpen». Videre bør forskriften gi føringer

for hvor lenge en plass i kolumbarium kan leies og hvordan asken skal håndteres etter endt leietid, fortrinnsvis ved begravning i anonym urnegrav.

§ 18

Med tanke på at en gravleier bør kunne regne med at en grav kan gjenbrukes reiser det seg noen problemstillinger knyttet til gravlegging i dobbelt dybde. En bør innhente empiri på hvordan den underste graven fungerer og om det i det hele tatt foregår noe omdanning av levninger på slike jorddyp. Dersom det viser seg at kister gravlagt på dobbelt dypde ikke omdannes bør reguleringen av slike grave gjenspeile dette slik at en grav hvor avdød er gravlagt på dobbelt dybde blir som en festet enkeltgrav å reine.

§ 23

Dette spørsmålet går ikke under utredningens mandat, men det bør opp til diskusjon om dimensjoner på gravminner skal være så strengt regulert i en sentral bestemmelse. Mye taler for at gravplassmyndighetene bør ha økt frihet til å fastsette slike regler.

§ 24

Det bør utredes om det her skal inn en endring som spesifiserer krav til funksjon fremfor tiltak jf lovendring i Sverige

§ 25

Kapittel VI

§ 40

KA er usikre på grunnlaget for disse satsene og om det hensiktsmessig å fastsette disse i forskrift da de vil endret jevnlig.